

Posudek školitele

Dějiny ve vlastní režii. Univerzita Karlova jako tvůrce vlastní paměti.

Adam HORKÝ

Diplomová práce
Ústav hospodářských a sociálních dějin FF UK, Praha 2015, 104 stran

Již profilace tématu práce indikuje, že Adam Horký v současnosti patří k intelektuálně (nej)náročnějším studentům. Podrobit výklad univerzitních dějin systematickému zkoumání je natolik obtížným (a originálním) úkolem, vyžadujícím velmi obezřetné, přitom důmyslné zpracovávání textů o dějinách Univerzity, že na badatele klade velmi vysoké nároky, a to jak ve vztahu k textům, které zpracovává a analyzuje, tak v kontextu diskusí o narativismu a jeho přínosech pro historickou práci.

Podle mého názoru předložil Adam Horký nejen originální, ale i velmi pečlivě zpracovanou práci, v níž ukázal, že příběh dějin Univerzity měl v „krátkém“ dvacátém století navzdory odlišným politickým režimům velmi stabilní rysy. Tuto stabilitu klíčových obrazů a hodnot, na nichž stálo vyprávění dějin Univerzity, Horký nevykládá ani jako intenci ani jako nezamýšlený důsledek, nýbrž poukazuje na velký význam dějin Univerzity pro příběh české národní emancipace. Teprve když tato emancipace dostala na svou stranu vědění, vzdělání a všestrannou kultivaci, mohla získat plně sociálně integrativní funkce.

Horký výkladově postupuje ve dvou liniích. Jednak se zaměřuje na klíčové „statické“ obrazy a symboly, na nichž stál příběh Univerzity – aťsi osobnosti (sv. Václava, Karla IV., vlastenců nebo později Jana Palacha), abstraktnější kategorie (jako například pojetí národa, úpadku, vývoje etc.) nebo naopak materiálně ukotvené jevy (budovu Karolina, praxi rituálů etc.). Jednak ale sleduje výklad dějin Univerzity diachronně a sleduje odlišné důrazy, jak byly kladeny na klíčové prvky tohoto vyprávění v první polovině 20. století, s nástupem komunistické diktatury, za normalizace s jistými odkazy k období po r. 1989.

Na práci jsem od počátku oceňoval pečlivost jejího zpracování, sofistikované kladení otázek, velmi přehledné a přesvědčivé členění do jednotlivých kategorií (a potažmo kapitol) i výklad ve zmíněných dvou liniích – „staticky“ a „dynamicky“. Pokud mi v průběhu bádání – a potažmo ve výsledné práci – něco chybělo nebo bych čekal důslednější postup, rozčlenil bych

tyto své podněty do dvou bodů. Předně, zatímco Horký přesvědčivě ukazuje, že dějiny Univerzity se v zásadě staly příběhem národa ve specifickém mikrokosmu (dokládajícím, že dějiny Univerzity byly důležitou součástí celkového vyprávění o národní emancipaci), podle mého názoru ne vždy objasňuje, proč k tomuto přísnému výkladovému podřazení Univerzity pod národ došlo. Jinými slovy, proč vlastně neexistují alternativní obrazy Karla IV., Jana Palacha nebo univerzitních insignií, které by nabídly konkurenční výklad a staly by se alternativou k příběhu národní emancipace (ve smyslu vnitřní plurality, nikoliv odmítnutí)? Za druhé pak Horký na klíčových místech propojuje narativistické postupy (v nichž text je místem, v němž se generují významy) s poměrně konvenční představou aktérského jednání (kde text je výsledkem intencí aktérů). Ačkoliv se nám v komunikaci o finální verzi textu ty nejviditelnější inkonzistence podařilo odstranit, celkové výkladové napětí – mezi pojetím textu jako sebe-referenčního celku, který generuje významy, a představou textu jako výsledku intencí a strategií autonomních subjektů-individuů – v úplnosti nezmizelo.

Byl bych nejspíš nespravedlivý, pokud bych tyto dva nároky považoval za důvod ke snížení navržené známky. Za prvé, neexistenci alternativ nelze vysvětlit ani empiricky ani pomocí běžných argumentativních postupů (nýbrž vyžaduje rozpracovat sofistikovanou výkladovou konstrukci, která nejspíš přesahuje nároky kladené na magisterské práce). A za druhé, i když narativistický přístup studenti sociálních dějin magisterského studia musí znát, jeho důsledná (konzistentní) aplikace je natolik obtížná, že bych si dovolil ji pomyslně posunout do pozdější – doktorské – formy rozvoje intelektuálních kompetencí. Z těchto důvodů navrhuji hodnocení práce jako ještě výborné.

V Praze, dne 26. ledna 2015

Doc. PhDr. Michal P u l l m a n n , Ph.D.